

Bandi ISTVÁN

Umbre ale „fericitului” regim Kádár. O investigație istorică fără ocolișuri despre recrutarea și folosirea informatorilor minori din cadrul Ordinului Benedictin în anii '60

Shadows of the "Happy" Kádár Regime.
A Historical Investigation without Detours about the Recruitment and Use of
Minor Informants from the Benedictine Order in the '60s

The problem of children used in top secret operations has seldom been the subject of historical research. The explanation may lie in the fact that the stakes of this issue have been much higher than that of the issue of ordinary denunciations, but we must also admit that, fortunately, the Kadar security structures have used a relatively small number of minor collaborators.

What escaped, however, both the political police workers and the historical studies written after the regime change, was the insincere and inappropriate use of terminology. If we consider the legal framework in force at that time, we must admit that citizens were considered minors until the age of 18. Consequently, then, recruitment could only be illegal, and now, from the perspective of a moral judgment, the act committed against minors continues to be time-barred.

Etichete: recrutare, rețea informativă, minori, dictatură, supravegherea școlilor bisericești

Keywords: recruitment, information network, minors, dictatorship, surveillance of church schools

În timpul dictaturii lui János Kádár, ofițerii de securitate ai Republicii Populare Ungare au utilizat metode ce reflectau cerințele mai noi și mai sofisticate ale epocii, chiar dacă au continuat să activeze la comandă politică, așa cum au activat și în perioada anterioară. Ei au folosit modalități de lucru precum dezmembrarea anturajului, discreditarea, izolarea etc. Pentru derularea unor acțiuni operative, desigur, era nevoie de persoane pretabile la recrutare și integrabile în rețeaua informativă. De aceea, după 1958, când au avut loc schimbări organizatorice semnificative în cadrul structurilor de securitate, a fost nevoie și de înnoirea modalităților de configurare și întreținere a rețelelor

informative.

Două acte normative reglementau acest domeniu: mai întâi, Ordinul ministrului de Interne nr. 33/1958¹, care se baza pe regulamentele anterioare schimbărilor din 1956, iar, apoi, cel cu numărul 005/1972, care l-a abrogat pe primul, rămânând în vigoare până la sfârșitul anului 1989. În cadrul minuțios organizat al colaborării cu poliția politică degeaba vom căuta aluzii la folosirea minorilor, pentru că nu vom găsi. Cu toate acestea, nevoia de a afla diferite aspecte legate de activitatea tineretului, respectiv cea a bisericii, a determinat atragerea la colaborare a acelor minori ale căror posibilități puteau fi exploatate pentru cunoașterea grupurilor sociale care au intrat în colimatorul structurilor de securitate.

Până în prezent, problema copiilor utilizați în operațiuni strict secrete a constituit arareori subiectul unor cercetări istorice. Explicația poate consta în faptul că miza acestei teme a fost mult mai mare decât cea a chestiunii delatunilor obișnuite, dar, trebuie să admitem și faptul că, din fericire, structurile de securitate kadariene au folosit un număr relativ restrâns de colaboratori minori.

Istoricul Rainer M. János a consacrat un capitol folosirii agenților minori în activitățile de poliție politică, în cadrul volumului său dedicat vieții fostului prim-ministru Antall József. În subcapitolul intitulat „Discipoli”, autorul se concentrează pe prezentarea relațiilor dintre elevii atrași la colaborare și profesorul urmărit², respectiv raporturile dintre ofițerul care coordona acțiunea și cei implicați. Pe baza unor materiale puse la dispoziție de ABTL, în capitolul introductiv autorul oferă o prezentare a metodelor de selectare și menținere în rețeaua operativă, precum și o viziune asupra schimbărilor care s-au petrecut în ceea ce privește criteriile de categorisire a colaboratorilor³. În descrierea realizată de Rainer, minorii recrutați nu alcătuiesc o categorie aparte.

Un alt autor se referă la recrutarea tinerilor ca la o realitate

¹ Vezi ÁBTL 4.2. 10-21/33/1958

² Rainer M. János, *Jelentések hálójában. Antall József és az állambiztonság emberei 1957-1989*, (În *capcana informărilor. Antall József și oamenii securității statului 1957-1989*) Editura Institutului 1956, Budapesta, 2008, pp. 111-125. În 1958 agenții „Kerekes János” și „Kiss István” au fost elevi în clasa a IV-a la Școala gimnazială *Toldy Ferenc*. Ei au dat informații despre profesorul lor Antall József jr. (persoană urmărită operativ).

³ Rainer M. János, *Jelentések hálójában. Antall József és az állambiztonság emberei 1957-1989*, (În *capcana informărilor. Antall József și oamenii securității statului 1957-1989*), Editura Institutului 1956, Budapesta, anul publicării 2008, pp. 70-78.

cunoscută și discutată între credincioși. Ferenc Tomka a tras concluzia că „recrutarea minorilor a fost o practică generalizată în timpul dictaturii”. El și-a fundamentat cercetarea pe materialele de instructaj realizate pentru lucrătorii structurilor de securitate de către doi ofițeri: István Molnár și Endre Sollich⁴. Într-un studiu realizat pe baza acelorași izvoare documentare, Szilvia Köbel a formulat ideea că țintirea tinerei generații și supravegherea școlilor bisericești cu sprijinul unor rețele de minori au constituit cele mai imorale activități ale poliției politice.⁵

Etapa prezentărilor de modele și cea a lecturării „materialelor didactice” folosite la îndoctrinarea cadrelor de securitate a fost depășită odată cu deoalarea unor nume, adică prin demolarea barierelor conspirativității. A apărut astfel primul caz-școală în materie de recrutare a colaboratorilor minori din perioada regimului Kádár, iar analiza unor cazuri legate de unul dintre ofițerii menționați anterior, Sollich Endre, a dus la identificarea persoanei prezentate în studiile istorice amintite ca Sacristierul⁶.

Ceea ce a scăpat, însă, atât lucrătorilor poliției politice, cât și studiilor istorice redactate după schimbarea de regim, a fost folosirea nesinceră și neadecvată a terminologiei. Dacă avem în vedere cadrul legal în vigoare la acea dată, trebuie să admitem că cetățenii au fost considerați minori până la împlinirea vârstei de 18 ani. În consecință, atunci, recrutarea nu putea fi decât ilegală, iar acum, din perspectiva unei judecăți morale, fapta comisă împotriva unor minori continuă să fie imprescriptibilă⁷.

Până în prezent nu știm exact câte persoane minore au fost recrutate, pentru că resursele arhivistice nu oferă date exacte în acest sens, deși confirmă folosirea copiilor pentru colectarea de informații.

⁴ Tomka Ferenc, *Halálra szántak, mégis élünk! Egyházüldözés 1945-1990 és az ügynökkérdés, (Ne-au condamnat la moarte – totuși trăim! Prigonirea Bisericii 1945-1990 și problema colaborării cu Securitatea Statului)*, Editura Societății Szent István și a Sfântului Scaun Apostolic, Budapesta, 2005, p. 276.

⁵ Köbel Szilvia, *„Oszd meg és uralkodj!” A pártállam és az egyházak, („Divide et impera!” Partidul-stat și bisericile)*, Editura Rejtjel, Budapesta, 2005, p. 107.

⁶ Numele conspirativ era, de fapt, Antal.

⁷ În conformitate cu articolul 2:10. § 1. al legii V/2013 referitoare la Codul Civil, minor este orice persoană care încă nu a împlinit vârsta de 18 ani. Prin căsătorie minorul obține statutul de major. Codul Civil adoptat în anul 1959 paragraful 12. prevedea de asemenea faptul că „minor este orice persoană mai tânără de 18 ani (...)”.

Despre minorii recrutați care activau în rețelele operative ce supravegheau obiectivele bisericesti găsim câteva date statistice sumare în studiul publicat de Vörös Géza⁸. Acestea arată că a fost nevoie de ceva timp pentru a reconfigura rețelele destrămate în anul 1956. Departamentul de Investigații Politice din cadrul Ministerului de Interne lucra la probleme legate de supravegherea bisericilor cu 16 persoane în anul 1957. Centralizarea datelor din 1958 arată o creștere semnificativă: structurile centrale și județene de securitate ale statului au folosit, pentru controlul și influențarea unor chestiuni de natură religioasă, un număr de 312 persoane, dintre care 294 aparțineau chiar acelor culte pe care le supravegheau, iar după reorganizarea din 1962 au lucrat deja 611 persoane pe aceeași problemă.

Statisticile citate nu menționează, însă, folosirea minorilor. De aceea numărul copiilor implicați în activități de poliție politică poate fi estimat, în prezent, numai pe baza unor cazuri concrete legate de persoane bisericesti care se ocupau de minori, de regulă, în cadrul unor unități de învățământ⁹. Astfel, plecând de la observația că existau opt școli gimnaziale cu caracter bisericesc în Ungaria și având în vedere că aceste școli aveau câte două clase pentru fiecare an de studii, vom obține, în medie, 16 colaboratori minori în fiecare școală, admițând că au fost recrutați câte 2 elevi în fiecare clasă¹⁰. La nivelul celor 8 școli gimnaziale asta înseamnă un total de 128 copii recrutați. Deocamdată, nu dispunem de o posibilitate mai exactă de estimare a fenomenului.

În anii '60, lipsa unui cadru legal și inexistența unor reglementări interne au favorizat recrutarea minorilor în școlile profesionale. Experiența dobândită de către Sollich și Molnár în orașul Győr a constituit o bază suficientă pentru susținerea punctului de vedere exprimat în

⁸ Vörös Géza, *Hálózatok, hálózatépítés az egyházakon belül a Kádár-korszakban (Rețelele de informatori și constituirea acestora în cadrul bisericilor pe vremea regimului Kádár)*, in *Egyházüldözés és egyházüldözők a Kádár-korszakban (Prigonirea bisericilor și prigonitori ai bisericilor în epoca lui Kádár)*, editori: Soós Viktor Attila, Szabó Csaba, Szigeti László, Budapesta, 2010, pp. 138-159.

⁹ Spre exemplu, agentul „Magyar Béla”, elev al preotului catolic Havass Géza, a fost recrutat în anul 1959, la vârsta de 17 ani, de către serviciul PNYO. V., din cadrul Inspectoratului Județean Csongrád al Ministerului de Interne, în vederea culegerii de informații despre preoții din Szeged și despre liceenii catolici (Vezi ÁBTL 3.1.2. M-15393 „Magyar Béla”).

¹⁰ În cadrul activității operative, principiul verificării agentului prin alți agenți a fost aplicat cu consecvență.

textul-școală, menit să dea îndrumare metodologică lucrătorilor de securitate cu privire la alcătuirea și folosirea rețelelor operative. Concepția celor doi ofițeri era fermă: „*Scopul nostru este, de fapt (...), să dovedim că pe acest tărâm (cel al supravegherii școlilor bisericești – n.ns) nu putem obține progrese semnificative fără să ne sprijinim pe tinerii care pot fi utilizați în activitatea operativă*”. În viziunea „metodologilor” citați riscurile și obstacolele în calea utilizării acestor copii erau legate numai de aspectul conștiinciozității lor, „*care nici nu se apropie de cea a generațiilor mature. De aceea există un pericol mai mare al deconspirării lor, și, de aceea, activitatea desfășurată cu ei necesită o investiție de energie și răbdare din partea tovarășilor interesați*”¹¹ În anul 1957, cei doi ofițeri lipsiți de scrupule morale au fost convinși că „*inovația*” lor va da rezultate profesionale superioare.

Ofițerul

Sollich Endre s-a născut în orașul Győr, în anul 1936, unde a fost și școlarizat. Tatăl lui a fost muncitor la fabrica de produse textile Richards din localitate. Poate că nu trebuie neglijată înrâurirea pe care a avut-o asupra direcționării sale profesionale faptul că a absolvit școala tehnică din orașul său natal. O scurtă perioadă de timp a lucrat în orașul Kőszeg, la o fabrică de textile, dar, conform surselor, era mereu în căutare de oportunități pentru a fi remarcat. Astfel, s-a oferit voluntar și a fost trimis la Budapesta pentru a studia la școala militară *Ságvári Endre*. Acolo s-a specializat în domeniul sanitar. În timpul revoluției din 1956, fiind în ultimul an de studii, a primit o misiune în cadrul spitalului militar din orașul Győr. La sfârșitul anului a lăsat în urmă serviciul militar și, pășind pe urmele tatălui său, s-a angajat la fabrica Richards ca tehnician.

Preluând pentru o clipă limbajul și perspectiva epocii, am putea spune că pe fișa lui personală de la Ministerul de Interne „dădea bine” prima caracterizare: „*Este membru al Asociației Tineretului Comunist (KISZ)¹² de la înființarea organizației de bază și a activat în cadrul fabricii ca secretar al acesteia. În prezent, face parte din conducerea organizației de partid, după ce în anul 1960 a fost admis, pe baza rezultatelor bune obținute în muncă. Îndrumă seminare ale KISZ și face parte din unitatea locală a Gărzilor patriotice. A fost recompensat pentru activitatea sa anul trecut,*

¹¹ Vezi ÁBTL 4.1. A-3016/49 Molnár István, Sollich Endre: *Despre experiența recrutării de agenți în școlile confesionale de nivel gimnazial*. Ministerul de Interne, Grupa Studii și Instrucție, 1967, f. 6.

¹² Uniunea Tineretului Comunist, echivalentul maghiar al acronimului U.T.C.

*când a fost trimis în URSS pe o perioadă de trei săptămâni*¹³.

În aceste condiții, nu pare surprinzător că Sollich a luat concursul pentru care responsabilul de cadre al întreprinderii l-a propus. Cu toate că tânărul detectiv politic avea consemnate și câteva deficiențe de comportament în profilul său personal, viitorii săi comandanți au considerat că acestea puteau fi eliminate prin educație. Deja în anul 1962 încrederea anticipată de superiorii săi s-a reflectat în rapida sa avansare la gradul de locotenent, precum și în faptul că activitatea sa a fost premiată cu o sumă de bani. O reținere a fost consemnată, totuși, în evaluarea sa din același an: nu a absolvit o școală de partid. În primul an din cariera sa, care a fost pentru el și un an de probă, și-a desfășurat activitatea în orașele Magyaróvár, Sopron și Győr.

Lucrând în domeniul contrainformațiilor, s-a ocupat de verificarea unor persoane tratate drept ostile și identificarea unor emitenți de manifeste. Fără îndoială, Sollich a vrut să demonstreze că este capabil. Timpul de probă a însemnat pentru el și o călire în „câmpul muncii”, având de gestionat și cazuri delicate, privind pe unii ofițeri ai regimului Horthy. Rezultatele activității sale pot fi urmărite cu greu în dosarul său, dar știm că din anul 1963 era încadrat ca ofițer operativ. După definitivare, primul său loc de muncă secret a fost Biroul supravegherii bisericilor din cadrul Direcției județene III/III, din orașul său natal. În acest domeniu s-a acomodat rapid și a avut inițiative, *„a obținut rezultate foarte bune în privința recrutării tinerilor care învățau în școlile confesionale și s-a remarcat în ceea ce privește constituirea rețelelor de relații sociale”*. Evaluarea sa conține cuvinte de laudă pentru experiența obținută în domeniul recrutării minorilor, dar a fost remarcat și *„pentru că a făcut ca toate cadrele să poată beneficia de metodele sale specifice, redactând un studiu în acest sens”*. Fidelitatea sa față de regim era indubitabilă: *„(...) în cadrul activității sale (...) a colaborat și colaborează cu persoane clericale de înaltă calificare, transpunând în practică politica partidului cu flexibilitate, dar și consecvență*¹⁴.

Școala pe care agentul și-a focalizat atenția era considerată o zonă specială din punct de vedere contrainformativ. Trebuie subliniat faptul că Sollich avea un avantaj considerabil față de băieții care studiau la școala benedictinilor și locuiau la cămin: el cunoscând bine orașul său natal și având mulți prieteni printre localnici. Un alt avantaj al ofițerului de

¹³ Vezi 2.8.1. ÁBTL Cadre, județul Jász-Nagykun-Szolnok, 2106 Sollich Endre, fila 24.

¹⁴ *Ibidem*

informații dornic să înființeze rețele de minori îl reprezenta vârsta acestuia. Sollich era trecut de douăzeci de ani. Din toamna anului 1964 s-a înscris la Academia de studii a Ministerului de Interne, urmându-și studiile la fără frecvență. Tânărul adult empatic față de cei pe care trebuia să-i influențeze și apropiat ca vârstă de aceștia părea extrem de convingător. De aceea, în perioada scurtă cuprinsă între anii 1964 și 1968, el a obținut un succes deosebit în lupta ideologică purtată împotriva călugărilor din ordinul benedictin tocmai prin recrutarea minorilor, pe care i-a atras la colaborare cu ușurință. Spre norocul elevilor școlii confesionale a ordinului benedictin din Győr, în august 1968, locotenentul Sollich a cerut să fie transferat la Törökszentmiklós, deoarece soția lui fusese repartizată acolo după absolvirea facultății de medicină. Linia bisericească din Győr a fost preluată de căpitanul Bozsik László.

Analiza activității operative

În aprilie 1965 a fost deschis dosarul de grup pentru a controla corespondența minorilor (control K). Atmosfera revoluției din 1956 i-a cuprins și pe tinerii din Gencsapáti, dintre care unul studia la Győr, în gimnaziul ordinului benedictin. Cei trei adolescenți visau să împlinească fapte revoluționare iar prin scrisorile pe care le scriau unii altora furnizau „materiale” și „corpuri delictive” ofițerilor de securitate:

„Am început ceva foarte greu și nu-mi mai rămâne prea mult timp pentru învățatură. Istoria va arăta dacă am făcut bine ceea ce am făcut. Cineva din exterior poate considera pe bună dreptate că sunt prost dar, îți repet, timpul mă va judeca. Credința ta se clatină probabil pentru că vezi triumful etern al Răului și înfrângerea Binelui. Din păcate în lumea noastră așa se întâmplă, dar nu uita că mai sunt câțiva oameni care vor să ajute triumful Binelui și ștergerea Răului de pe suprafața pământului, chiar sacrificându-și viețile. Interpretează cum vrei cuvintele mele...”¹⁵

Prelucrarea informativă a activității celor trei a început la inspectoratul III/III al județului Vas, sub coordonarea centrului lor de comandă aflat la Budapesta. János Sütő fiind elev al liceului benedictin din Győr, s-a implicat și secția politică a inspectoratului județean Győr, luând parte la investigarea cazului.

Corpurile delictive au fost fotografiate cu ocazia unei perchițiții secrete. S-a demonstrat că elevul Sütő de la școala benedictinilor a fost conducătorul spiritual al unei organizații care s-a autodenumit „Asociația Tineretului Creștin Maghiar”. Grupa contrainformativă a fost condusă de

¹⁵ Vezi ÁBTL 3.1.5. O-12392 „Vidékiek”, („Provincialii”) f. 35.

cunoscutul maior de securitate Sándor Geréb. În aprilie 1965 centrul a decis verificarea lui Sütő János prin agentul „Tihanyi László”, unul dintre profesorii elevului. A fost analizată posibilitatea reactivării colaboratorului „Gerlai”, exclus anterior din rețeaua operativă, acesta având posibilitatea de a contribui cu informații la succesul acțiunii. Au fost ordonate filaje și s-a instaurat controlul permanent al corespondenței. Endre Sollich a primit sarcina de a duce la bun sfârșit toată munca operativă ordonată¹⁶. Peste o lună de zile a fost reactivat colaboratorul „Gerlai”. Prin el ofițerul operativ Sollich a reușit devoalarea cercului de prieteni ai lui Sütő și tot cu ajutorul lui a fost identificat un preot implicat (probabil părintele confesor al colaboratorului)¹⁷. Cazul a fost închis în data de 28 mai 1965, când Sütő János, Gájer János și Németh János au fost arestați și judecați.¹⁸ Am putea crede că „periclitarea dezvoltării societății” cu aceste măsuri a luat sfârșit, dar, de fapt, schimbarea perspectivei morale și istorice abia în acest punct începe. Un coleg al victimelor poliției politice figura ca sursă în acțiunea informativă îndreptată împotriva celor trei János. Desigur, acesta nu avea de unde să știe că figurează ca potențial colaborator al poliției politice în materialele lucrătorului operativ.

Persoana studiată în vederea recrutării, „Antal”, a povestit (nu a raportat) că s-a vorbit mult în ultimul timp despre colegii lui Sütő, iar un băiat din mărginimile orașului Szombathely i-a anunțat pe membrii societății că s-a întâlnit cu tatăl lui Sütő, care ducea de mâncare fiului său la penitenciar. De la acesta a aflat că profesorii s-au schimbat și au devenit mai suspicioși față de elevi la școala benedictină.

Pentru a supraveghea cât mai eficient „instituția cu înalt risc social”, cu acordul șefului său, maiorul István Molnár, ambițiosul Endre Sollich (abia intrat în cel de-al treilea deceniu al vieții) a început punctarea tinerilor. Documentele din arhivă atestă, însă, faptul că el a lucrat mult mai intens decât ceea ce am putea numi o simplă punctare. Deși se ocupa doar de câteva luni de supravegherea bisericii, Sollich voia să demonstreze conducerii că avea posibilități. Dicționarul termenilor de specialitate numește exploatare în orb situația în care „agentul intră în

¹⁶ Vezi ÁBTL 3.1.5. O-12392 „Vidékiek”, („Provincialii”), f. 280. În planul de acțiune este menționat greșit Soliek Endre, semn că tânărul lucrător din orașul Győr încă nu era cunoscut la centru.

¹⁷ Vezi ÁBTL 3.1.5. O-12392 „Vidékiek”, („Provincialii”), f. 296.

¹⁸ János Sütő și János Németh au fost condamnați la câte 9 luni de temniță cu executare fiecare, iar János Gájer a primit o condamnare de 6 luni. Toți trei au fost eliberați în data de 28 noiembrie 1965.

posesia unor date și informații utile prin discuții aparent libere, neprotocolare, astfel încât partenerul să nu-și dea seama că a furnizat material informativ tocmai oponentului său. Astfel de discuții sunt minuțios pregătite”¹⁹.

Discuțiile mascate, aparent prietenești, care au avut loc în cofetăria Vadvirág (Floare sălbatică) din Győr (str. Király 7) la un pahar de limonadă, au prilejuit elevilor posibilitatea de a afla ce cărți interesante au mai apărut și, în schimb, ei dădeau informații (fără voia lor) despre domeniile de care structurile de securitate ale statului se interesau. S-a discutat despre corpul profesoral al Gimnaziului benedictin (Nádasi Alfonz, Csóka Gáspár, Kűhár Ede, Bánhegyi Miksa, Söveges Aladár), despre viața călugărilor și despre chestiuni legate de Seminarul Teologic din Győr. Imaginea pe care și-a făcut-o lucrătorul operativ Endre Sollich despre mediul respectiv era completă. Aplicând tactica pașilor mărunți, el a câștigat încrederea elevilor, pe care i-a atras la colaborare, prin nebăgarea de seamă a acestora: cumpărând 2 bilete la film, dezvoltând fotografiile făcute de ei, având grijă de banii lor de buzunar, afișând comportamente de sprijin și înțelegere.

Studentul Sollich a pus în practică noile sale cunoștințe teoretice. El a luat în serios aserțiunile cu care a fost îndoctrinat. Conform uneia dintre acestea munca de analiză și sinteză se poate accelera selectând și recrutând ca informatori persoanele pretabile din mediul ostil²⁰. Conform celor învățate, el a acordat cuvenita importanță și spațiului în care întâlnirile urmau să se desfășoare. A alternat abil spațiile publice (cofetării, cafenele sau parcuri) cu cele private (locuințe), studiind pentru recrutare persoanele de la care obținea informații. El a observat cu maximă atenție reacțiile involuntare ale copiilor puși în situații de viață noi și neașteptate chiar în timpul întâlnirilor. Discuțiile erau menite să descopere și aptitudinile viitorilor colaboratori. După câteva luni au urmat misiuni mai dificile. Realizarea unei schițe amănunțite a mănăstirii și a gimnaziului pe care „Antal” trebuia să noteze încăperile mai importante și camerele membrilor ordinului călugăresc²¹. Pe lângă asta, ofițerul a avut și un scop operativ de actualitate: „Am discutat despre această temă deoarece caut fotografii ale unor absolvenți ai gimnaziului ...

¹⁹ Vezi ÁBTL 4.1. A-3036, Gergely Attila, *Dicționarul explicativ al termenilor de Securitate Națională*, Editura Ministerului de Interne, 1980, p. 170.

²⁰ Vezi ÁBTL 4.1. A-3016/19 Simon József, *Experiențe ale muncii operative în combaterea comploturilor clericale antistatale*, f. 9.

²¹ Vezi ÁBTL 3.1.2. M- 28383 „Antal” f. 19-20, 36-40.

Evaluarea și caracterizările pe care mi le-a furnizat susnumitul sunt foarte utile (...). Numiții sunt verificați de mine și pe alte căi și se iau măsuri în privința lor.”²²

În ceea ce privește iluzia inocenței, aceasta s-a spulberat rapid. Inițierea a reușit nesperat de bine. După câteva luni de pregătire prealabilă, elevul califica faptele și atitudinile colegilor săi și propunea legăturii sale să ia măsuri polițienești împotriva acestora²³. Minorul voia atât de mult să-și demonstreze loialitatea, încât a furnizat unele informații prin care chiar el putea fi compromis. La capătul fiecărei întâlniri trebuia stabilit momentul următoarei conversații: „La sfârșitul discuției i-am reamintit numitului că urmează o scurtă vacanță școlară. În această perioadă am putea fi mai mult timp împreună și am putea vorbi despre viitorul prieteniei noastre, am putea face planuri. Numitul s-a arătat dornic să se întoarcă mai devreme din vacanță ca să putem discuta mai mult”²⁴. Cu această ocazie a fost stabilită modalitatea de a ține legătura operativă și ofițerul a obținut o autobiografie a candidatului.

În conformitate cu reglementările serviciilor din care făcea parte, ofițerul a obținut încrederea viitorului său colaborator. S-a ajuns foarte departe pe această linie, cei doi plănuiind împreună cariera de preot a candidatului „Antal”, care s-a prezentat mai întâi la ordinul benedictin, iar, apoi, din cauza unui refuz venit din partea Oficiului de Stat pentru Culte (ÁEH) motivat de numărul redus al locurilor, el a fost admis în final la Seminarul Teologic Central din Budapesta.

Minorul atras la colaborare părea autentic în anturajul său și deținea un potențial (contra)informativ foarte important. Ofițerul de legătură descrie recrutarea în următorii termeni: *”Candidatul a fost selectat în primul rând (...) pe baza perspectivelor sale de înaintare clericală. Am luat în calcul faptul că biserica voia să-l trimită cu orice preț la teologie și, pe cale de consecință, avea în față o carieră preoțească. Acest lucru a contat foarte mult, având în vedere dificultățile întâmpinate în organizarea muncii contrainformative din cadrul institutelor teologice”*²⁵.

Recrutarea a avut loc în iulie 1966: *”...am discutat despre planurile sale de viitor, despre studiile pe care voia să le înceapă. (...) Mai demult voia*

²² Vezi ÁBTL 3.1.2. M- 28383 „Antal” f. 21.

²³ Vezi ÁBTL 3.1.2. M- 28383 „Antal”f. 23.

²⁴ Vezi ÁBTL 3.1.2. M-28383 „Antal” f. 24.

²⁵ Vezi ÁBTL 4.1. A-3016/49 Molnár István, Sollich Endre: *Despre experiența recrutării de agenți în școlile profesionale de nivel gimnazial*. Ministerul de Interne, Grupa Studii și Instrucție, 1967, f. 34.

să se înscrie la Institutul Teologic din Győr dar sub influența profesorilor săi benedictini acum ar vrea să-și continue studiile la Pannonhalma și să devină călugăr. Îl îngrijorează faptul că nu va putea mulțumi pe episcopul de la Szombathely care i-a oferit ajutor bănesc²⁶. Îndrumarea ofițerului de legătură a venit prompt: „I-am dat de înțeleș că suntem de acord cu planurile sale iar problemele materiale cu care se confruntă vor fi soluționate de ordinul benedictin. (...)”²⁷. Tânărul se gândea să ceară o mărire a sumei pe care episcopul i-a pus-o la dispoziție pentru studii, dar a primit următorul instructaj de la ofițerul de legătură: „Am discutat cu numitul să nu ceară mărirea ajutorului dacă dorește să studieze la benedictini pentru că nu ar fi moral din partea lui. I-am promis că va beneficia de sprijin material dacă va colabora în mod organizat cu noi. L-am rugat să nu vorbească deocamdată despre planurile lui profesionale cu nimeni. În timpul anului va putea să se consulte pe această temă cu Ede Kűhár sau alți oameni de încredere, mizând pe invitația pe care a primit-o”²⁸.

Situația era prielnică pentru a intra în următoarea fază a atragerii treptate la colaborare: „I-am propus să vorbim cu șeful meu, pentru a ne înțelege cu privire la sarcinile concrete. Am convenit că astăzi la ora 14 ne vom întâlni toți trei la restaurantul de pe strada Kisfaludy”²⁹.

„Antal” a fost recrutat și a devenit un colaborator apropiat al ofițerului Sollich. După ce și-a dat examenul de bacalaureat, în vara anului 1967, tânărul a mai beneficiat de o ultimă instruire temeinică în legătură cu obiectivele și metodele muncii operative pe care urma să o desfășoare în cadrul Seminarului Teologic Central. Ultima notă informativă primită de Sollich de la „Antal” datează din februarie 1968³⁰. Agentul a fost preluat în luna mai de căpitanul Bozsik și folosit de către structurile centrale ale poliției politice (III/III 1-b) împotriva călugărilor și preoților din orașele Szombathely și Győr, precum și împotriva membrilor Societății Regnum Marianum.

²⁶ ÁBTL 3.1.2. M- 28383 „Antal”, f. 61.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Vezi ÁBTL 3.1.2. M- 28383 „Antal”, f. 61.

³⁰ Vezi ÁBTL 3.1.2. M- 28383 „Antal” ff. 136-139.